

Siguizmund Krjijanovski

***El paper
perd la paciència***

Edició i traducció de
MARTA NIN

comanegra

*
EL PAPER PERD LA PACIÈNCIA
Primera edició, octubre del 2024

© de la selecció i la traducció: Marta Nin
© d'aquesta edició: Editorial Comanegra

EDITORIAL COMANEGRA
www.comanegra.com

DIRECCIÓ DE COL·LECCIÓ: Jordi Puig Ferrer
DISSENY DE COL·LECCIÓ: Víctor García Tur
CORRECCIÓ: Álvaro Muñoz
MAQUETACIÓ: Eduard Vila

IMPRESSIÓ: Gràfiques 94

ISBN: 978-84-10161-21-4
DIPÒSIT LEGAL: B 16906-2024

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

Institut Català de les
Empreses
Culturals

Amb el suport de l'Institut de Traducció Literària, Rússia:

ИНСТИТУТ ПЕРЕВОДА

AD VERBUM

bDAP202406295

Amb aquest segell, l'Institut de l'Ecoedició certifica que aquest títol ha estat imprès seguint criteris d'ecoedició.

Pots trobar més informació a institutecodicio.cat

Títol: El paper perd la paciència
Editorial: Comanegra
Autoria: Siguizmund Krjijanovski
Any: 2024
Impremta: Gràfiques 94
ISBN: 978-84-10161-21-4

MOTXILLA ECOLÒGICA

Aquest quadre resumeix l'impacte ambiental d'aquest exemplar, des de la seva creació fins que t'ha arribat a les mans i fins que acabi la seva vida útil.

 PETJADA DE CARBONI (g CO ₂ eq.)	 RESIDUS GENERATS (g)	 CONSUM D'AIGUA (L)	 CONSUM D'ENERGIA (MJ)	 CONSUM DE MATÈRIES PRIMERES (g)
1.020	62	24	26	556
124	8	3	3	61

Aquests són els ESTALVIS que hem aconseguit generar en aquest exemplar mitjançant criteris d'ecoedició*

* Respecte una publicació comuna

La petjada de carboni d'aquest exemplar és equivalent a un viatge de 13.79 km en autobús per persona

El paper perd la paciència

El mestre invisible de l'altre realisme soviètic, 9

Els dits fugitius, 15

Biografia d'un pensament, 29

Quadraturín, 42

El punt de llibre, 60

A la pupil·la, 124

La terra dels Nos, 178

El colze immossegable, 196

El carbó groc, 215

El paper perd la paciència, 241

El mestre invisible de l'altre realisme soviètic

Marta Nin

Siguizmund Krjijanovski (1887-1950) pertany a aquella categoria d'autors soviètics les obres dels quals no van poder ser publicades i reivindicades íntegrament fins a l'arribada de la perestroika. Tanmateix, el seu cas és únic perquè els seus textos mai no van formar part dels dossiers d'escriptors represaliats i executats pel règim, ni tan sols van arribar a cridar l'atenció del KGB. El motiu és prou senzill: Krjijanovski, com a autor de ficció, era del tot inèdit. «Soc conegut per ser desconegut», deia de si mateix.

Nascut a Kíiv de pares polonesos, ciutadà de l'Imperi rus primer i de la Unió Soviètica després, era políglota, però s'identificava com a autor russòfon. Va exercir d'advocat fins l'any 1922, quan es va traslladar a viure a Moscou,

on esperava fer fortuna literària. A la capital de l'URSS va trobar allotjament en una habitació d'un pis comunal. En nom del col·lectivisme socialista, els bolxevics havien expropiat tots els habitatges de la noblesa i la burgesia, i els havien redistribuït entre la població: en un mateix pis convivien diverses famílies sense vincles de parentiu. Es va assignar a cada ciutadà una superfície teòrica de 8 m², que amb el temps es va anar reduint fins a arribar a ser inferior als 5 m². Aquesta experiència el va empènyer a escriure un dels seus relats més emblemàtics, «Quadraturín».

A Moscou, mentre intentava obrir-se pas en el món editorial, impartia conferències sobre diverses matèries, com ara música (era un virtuós del piano, talent que el va moure a escriure el conte gogolià «Els dits fugitius»), i es guanyava la vida sobretot com a articulista d'enciclopèdies i guionista d'anuncis publicitaris. No podem dir que fos del tot desconegut; en els cercles teatrals de Moscou tenien fama les seves adaptacions dramàtiques, i també va arribar a fer alguna lectura pública dels seus contes. No obstant això, no aconseguia publicar la seva narrativa, només en rebia negatives, una experiència que va retratar al relat de relats «El punt de llibre». El rebuig definitiu li va arribar quan Gorki va titllar la seva escriptura d'«inútil per a la classe treballadora»; una escriptura que hauria amenaçat amb «deformar» els cervells del jovent soviètic. Lluny

del realisme socialista, amb el seu realisme experimental Krjijanovski emprava la paradoxa com una manera d'entendre el món. El que en altres latituds feien escriptors com Kafka (que el nostre autor no va llegir fins al final de la seva carrera de narrador inèdit) no tenia cabuda en la literatura soviètica, on només eren rellevants els textos que exalçaven els valors socialistes. El conte «El carbó groc», escrit a partir de la crisi econòmica dels anys trenta, no reflecteix pas la construcció radiant d'un nou món socialista. I poc té a veure amb el nou home soviètic el protagonista d'«El colze immossegable». Aquest relat, ja només a partir del títol, és un exemple de la narrativa de Krjijanovski, on a través del llenguatge l'autor fa que siguin possibles trames que en la vida real no ho serien mai. D'aquesta manera, crea realitats noves amb mots nous a partir de lexemes ja existents (immossegable, immossegabilitat, promossecc, antimossecc, mossega-colzes...). Fins i tot en altres relats on no reivindica específicament el seu realisme experimental, Krjijanovski forja noves paraules, sovint comprensibles dins del context. La plasticitat de la llengua emprada en la seva ficció, sobretot pel que fa la formació de neologismes, és avui objecte d'estudis universitaris. Mentre traduïa aquests contes, vaig recordar l'assaig «Artesania» de Virginia Woolf (en català, traduït per Dolors Udina dins *Les paraules viuen a l'esperit* de Quid Pro Quo):

No pots fer servir una paraula totalment nova en una llengua antiga pel fet tan obvi com misteriós que una paraula no és una entitat sola i aïllada, sinó que forma part d'altres paraules. De fet, no és paraula fins que no és part d'una frase. Les paraules pertanyen l'una a l'altra (...) ¿Com podem combinar les paraules antigues en ordres nous de manera que sobrevisquin, que creïn bellesa, que diguin la veritat?

En molts casos, per traduir els neologismes dels contes d'aquest recull he seguit la lògica morfològica del mot creat pel mateix autor, per exemple, amb l'ús d'un prefix i/o un sufix, com ara: desestrellat, batzegador, desbarbassar, atematisme, desfraternitzar, anticolzista, noïsta, bilificació, quadraturinar, etc. Però també he adaptat conceptualment altres termes emprant paraules compostes noves, com ara psicobrossa, inframesurar, habitagàbia, feretremorf, creu-i-ratlletat...

Krjijanovski no va acomodar la seva literatura a les pautes del règim. Per aquesta raó, la cosa més semblant a un llibre que va publicar mai fou un assaig de trenta-quatre pàgines sobre la poètica dels títols. La sensació de ser «conegut per ser desconegut» va augmentar sobretot en constatar que el seu nom no figurava als crèdits de les

seves adaptacions cinematogràfiques. Malgrat tot, va deixar milers i milers de pàgines escrites: contes, novel·les, poesia... De vegades els seus textos dialoguen entre ells, són recíprocament explicatius, es complementen fins a conformar quasi un únic corpus.

Els seus manuscrits es van conservar només gràcies a la tenacitat de la seva vídua, Anna Bovxek, i va ser gairebé per casualitat que els va descobrir l'escriptor Vadim Perelmúter, el qual es va encarregar de començar a publicar-los a final del segle passat. D'aleshores ençà, l'obra de Krjijanovski ha obtingut un reconeixement pòstum que ha travessat fronteres.

Aquest recull, que abraça un arc cronològic des de 1922 a 1939, vol ser un tast representatiu del caràcter surrealista i especulatiu dels seus contes, que palesen el poder de la imaginació com a mitjà per a desafiar, capgirar i eixamplar la nostra comprensió del món.